

**Commentariorum ac disputationum, in tertiam partem divi
Thomae tomi quinque**

Priorum vigintisex Quaestionum eius Partis expositionem complectens

Suárez, Francisco

[Köln], 1617

Sectio secunda. vtrum simpliciter dicendum sit, Christum habere vnum
esse, vel plura.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93775](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93775)

si ablata propria assumatur ad alienam, si enim id, quod assumitur, erit aliquid in actu saltem per alienam existentiam. Sed hoc iam reiectum est, ostensum est enim, id, quod assumitur debere esse aliquid in actu ut supponitur assumptioni, ostensum est etiam, nullam entitatem actualem posse constitui in esse talis entitatis per existentiam, aut entitatem a-

Existencia a lianam.

substantia
quomodo di-
stinguatur.

Ad secundam rationem respondetur ad priorem partem, substantiam ex natura rei distingui a existentia substantiali naturæ creatæ, nam licet illa existentia dicatur esse per se, ut distinguitur contra esse in alio per modum accidentis, quia ex natura sua est apta, ut terminetur per substantiam: tamen in suo formali conceptu non includit actualem modum per se essendi, in quo substantia consistit. Et hoc sensu substantia est modus existentie, ut recte Damascenus dixit, sicut in accidentibus, existentia accidentalis potest dici esse in alio, non quia actualis inhaerentia sit de conceptu eius, sed quia natura sua apta est per illam terminari, ipsa vero actualis inhaerentia modus est ab illa distinctus, & de potentia absoluta ab illa separabilis: sicigitur ab humanitate Christi separabilis fuit substantia creatæ, seruata existentia ipsius humanitatis. Ad alteram vero partem respondetur, existentiam substantialem completam & integram ex omni parte in creaturis tantum reperiri in supposito seu persona, & ideo dixi supra, existentiam creatam humanitatis Christi, non esse hoc modo completam: at vero, generatim & absolute loquendo, existentia non est actus suppositi, sed est actus cuiuscunque entis, seu potius est ipsa actualis entitas cuiuscunque rei. Et hoc modo existentia naturæ est actus vel entitas ipsiusmet naturæ, quæ in omni natura creatæ prior natura est, quam substantia, unde potius natura per suam existentiam constituitur capax personalitatis, quam e contrario, quæ totum suppositum compleatur in suo esse per personalitatem, & ideo illud dicitur simpliciter esse & fieri. Quocirca ablata personalitate creatæ ab humanitate Christi, licet non permanferit esse completum personale & creatum, potuit tamen manere esse ipsius naturæ, quod non est posterius, sed prius, quam personalitas. Et ideo non sequitur, Verbum simpliciter existere per existentiam creatam, quia, ut supra quæst. 16. artic. 9. dicebamus, existere absolute dictum & secundum adiacens, significat esse simpliciter eius, cui tribuitur, at vero esse simpliciter Verbi non est creatum, vere autem dici potest, quod Verbum existit homo per existentiam creatam & humanam, non quia illa existentia sit actus suppositi secundum se, sed ut est homo, seu quia est actus humanitatis in eo existentis.

Tercio obijciunt rationes Theologicas. Prima & præcipua est, quia sequitur, vnionem humanitatis ad Verbum esse accidentalem, non enim potest intelligi inter aliqua duo substantialis vnio, nisi in quantum vnum trahitur ad esse alterius, unde si anima & corpus haberent proprias existentias, non posset intelligi inter ea substantialis vnio, præsertim quia existentia humanitatis est completa, & existentia Verbi similiter: ergo non potest vna alteri aduenire nisi accidentaliter. Secunda, quia alias sequitur, humanitatem Christi habere existentiam à matre per generationem, terminus ergo illius generationis erit hoc esse creatum humanitatis, erit ergo Beata Virgo mater humanitatis, & non Dei. Tercio addi potest, quia id, quod est simpliciter vnum, tantum habet vnum esse. Sed de hoc dicemus sectione sequenti. Ad primam ergo rationem respondetur, negando sequelam, quia vnio naturæ cum supposito substantialis est, & huiusmodi est hæc vnio, ut Concilia tradunt, quæ nunquam dixerunt hanc vnionem esse existentie cum existentia, sed naturæ realis cum supposito increato: cui vnioni tātum abest, ut repugnet

A existentia creatæ ipsius naturæ, ut sine illa potius nec intelligi possit: quia sine illa non esset natura realis in actu, & consequenter neque assumptibilis. Neque est verum, vnionem substantialem duarum rerum in hoc consistere, quod vna trahat aliam ad suum esse existentie: nam etiam anima & corpus reuera habent partiales existentias suas, incompletas quidem in suo genere substantialiter tamen vniuntur per modum actus & potentie ad constituendam vnam completam naturam eiusdem generis substantie: tota vero humanitas licet in ratione naturæ completa sit, tamen in ratione substantie adhuc est incompleta & caret ultimo termino, & ideo substantialiter vniri potest substantie Verbi, ut cum illa componat vnum suppositum ac personam humanam. Ad secundum concedo primam sequelam, imo non video, qua ratione id negari possit, quia si Christus non habuit à matre existentiam humanitatis, nihil ab illa habuit, quia ab illa non habuit existentiam increatam, neque vnionem ad Verbum, existentiam autem nudam ab illa habere non potuit, quia illa nihil est nisi tantum quædam res in potentia. Negatur vero vltima consequentia, quia licet formalis terminus illius generationis sit humanitas cum sua existentia, tamē vltimus terminus, quia generatur, non est humanitas, sed hic homo: quia illa humanitas & existentia eius non in se fit, sed in Verbo, & ideo Verbum vere dicitur generari & nasci ex Virgine. Sicut interfectores Christi vere priuarunt humanitatem existentia sua, non enim exstitit humanitas in illo triduo: tamen, quia humanitas non est passiva, nec priuata existentia secundum se, sed ut in hoc supposito existens, ideo vere dicitur hic homo interfectus, & Deus mortuus. Vnde hoc argumentum multo magis retorqueri potest contra Thomistas, quia si humanitas Christi non habet existentiam creatam, vix intelligi potest, quid habuerit Christus à matre, ut sit filius eius. Et quamuis ipsi dicant, habuisse esse essentie ipsius humanitatis, hoc præterquam quod repugnantiam inuoluit in ipsis terminis, ut ostensum est, quia esse essentie non finit ratione existentie, euidenter ostendit, quam sit inualidum dictum argumentum, nam si hoc illis satis esse videtur, ut Beata Virgo sit mater Dei & hominis, multo magis videri debet sufficiens quod nos dicimus, habuisse, scilicet, Verbum & Christum à matre non solum essentiam, sed existentiam humanitatis.

Christus per
generationem
habuit à matre
existentiam
humanitatis.

SECTIO II.

Verum simpliciter dicendum sit, Christum habere vnum esse, vel plura.

In hoc dubio fere iam non relinquitur quæstio in re ipsa, sed in modo loquendi, & enunciandi propositiones: nam in re constat, suppositis quæ diximus, sicut natura humana & diuina in Christo distinctæ res sunt, ita etiam habere existentias distinctas prout ad naturas pertinent. Constat autem ex fide illas naturas ita esse distinctas, ut tamen substantialiter vnitæ sint & coniunctæ in vno Christo. Solū ergo videtur relinqui quæstio de propositionibus ipsis, an simpliciter loquendo, Christus dicendus sit habere plura esse propter naturas, vel vnum esse propter suppositum, & hanc existimo esse sensum quæstionis à Diuo Thoma hic proposito, quidquid Caietanus dicat, quod ex sequentibus constabit.

Scotus ergo Durand. & fere alij autores citati sect. præced. pro nostra sententia simpliciter ita loquuntur: sicut in Christo sunt plures naturæ, & plures formæ, ita etiam esse plures existentias, sicut etiam dicuntur esse in illo plures voluntates, seu plures operationes, quarum formalia principia sunt ipsæ naturæ, quamuis suppositum volens, & operans sit vnum.

Scot.
Durand.

D. Thom.

vnun & idem. At vero D. Thom. hic expresse docet A
in Christo tantum esse vnun esse. Cuius sententiam
sequuntur omnes eius discipuli, qui modus loquen-
di mihi magis probatur.

D. Tho.
Sophron,

Vnde breuiter dico primo. Simpliciter dicendum
est, esse in Christo tantum vnun esse substantiale,
completum, & perfectum. Hanc existimo esse men-
tem D. Thomae hic, & potest confirmari verbis So-
phronij supra citatis. Et optime probatur ratione D.
Thomae, nam ens in actu constituitur per ipsum ef-
fe, vt ostensum est, ergo quod est simpliciter vnun
ens, simpliciter habet vnun esse quo constituitur:
sed Christus est simpliciter vnun ens, vt dictum est
articulo primo, ergo & habet vnun esse. Et confir-
matur rationibus Thomistarum sectione preceden-
ti allatis, quae in bono sensu ad hanc conclusionem
confirmandam accommodari possunt hoc modo: B
quia omnis substantialis vnio, sicut terminatur ad
vnam substantiam, ita & ad vnun ens per se, ergo &
ad vnun esse simpliciter. Et hoc sensu necesse est, ea,
quae substantialiter vniuntur, conuenire aliquo mo-
do in vno esse totius, cum ergo in Christo sit substā-
tialis vnio, necesse est, vt in Christo sit tantum vnun
esse.

Esse vnun
in Christo,
sed non om-
nino sim-
plex,

Dico secundo. Hoc esse Christi Domini, quatenus
Deus & homo est, non est vnun per omnimodam
simplicitatem, sed per admirabilem compositionē
& substantialem vnionem naturae humanae cum
persona Verbi, & naturalis existentiae humanitatis
cum personali existentia seu substantia Verbi Dei.
Hae conclusio sequitur euidenter ex dictis, constat
enim esse existentiae Verbi Dei secundum se, esse v-
num omnino simplex: diximus autem, praeter hoc
esse in creatum, esse in humanitate Christi suum esse
existentiae creatum, non omnino perfectum, sed
quale esse potest esse solius naturae, & rursus addi-
mus in Christo Deo homine simpliciter dari vnun
esse: ergo necesse est esse vnun compositione, non
simplicitate. Et ratio etiam hoc suadet, omne enim
ens ita habet vnun esse, sicut ipsum est vnun, sicut
ergo Christus Deus homo, non est vnus simplicita-
te, sed compositione: ita proportionali modo ha-
bebit vnun esse. Quod exemplo substantiae corpo-
reae explicari, & confirmari potest: sicut enim homo
constat ex anima rationali & corpore, ita habet v-
num esse, non quidem omnino simplex, quia aliud
est esse parziale animae, & aliud corporis, sed per co-
positionem ex utroque: & idem est in tota substan-
tia, quatenus ex partibus integrantes constat. Et
ex hac conclusione intelligitur ratio, propter quam
in Christo Deo & homine, sicut fatemur duas natu-
ras, ita & duas voluntates, & operationes, & non sim-
plicitate vnā, & tamen simpliciter fatemur vnun
esse, & non duo, nisi cum addito & secundum quid.
Ratio enim est, quia duae naturae non vniuntur in
vnā naturam, sed tantum in vnā personam, &
ita in ratione naturarum semper manent duae & dis-
tinctae: & similiter duae voluntates non vniuntur in
vnā voluntatem, nec duae operationes in vnā
operationem, sed omnino distinctae manent istae
proprietates, sicut ipsae naturae, quibus mediātibz
solum vniuntur in vna persona. At vero natura &
persona simpliciter vniuntur in vno esse, quia (vt se-
pe dixi) existentia est ipsa actualis entitas rei, vel in-
trinsecus actus eius: vnde non potest fieri vnio inter
ipsas entitates vt sic, quin fiat inter ipsa esse, & ideo
sicut ex vnione substantiali resultat simpliciter v-
num ens, ita vnun esse, non simplex, sed composi-
tum.

Quid sensu.

Iuxta doctrinam hanc existimo posse conuenien-
ter explicari sententiam D. Thomae in hoc articulo.
Primo quidem, quia nunquam ipse docuit, huma-
nitatem Christi existere per existentiam in creatam
Verbi, sed solum esse in Christo vnun esse persona-
le, quod iuxta doctrinam posuam optime intelli-
gi

potest. Secundo, quia ex principijs ab eodem Diuo
Thom. positis alijs locis aperte intulimus nostram,
sententiam de existentia creata humanitatis. Tercio
quia D. Thomas quaest. de vnione Verbi incarnati
art. 4. hoc diferte docuit, & nunquam aperte retra-
ctauit. Quarto, quia supra quaestio. 1. art. 6. ad 2. dicit
humanitatem esse assumptam ad vnun esse, non vt
est esse naturae sicut corpus assumitur ad esse animae,
sed prout est hypostasis vel persona: vbi aperte lo-
quitur de esse existentiae naturae, sic enim dicitur ab
eodem corpus assumi ad esse animae 1. part. quaest. 76.
artic. 1. Quinto, quia quoties D. Thom. loquitur de
hoc vno esse Christi, addit aliquid, quo suam senten-
tiam limitat, & explicat: vt hic semper addit illam
particulam, esse personale; & similem addit quodli-
beto. 9. art. 3. in 3. distin. 6. quaest. 1. art. 2. & supra hac
3. part. quaest. 9. art. 1. ad 3. dicit vnionem factam esse
ad hoc vnun esse personale. Et infra quaest. 19. art. 1.
ad 4. dicit, esse pertinere ad constitutionem personae,
& ideo vnitatem personae requirere vnitatem ipsius
esse completi, & personalis: non ergo sine causa D.
Tho. tam caute semper loquitur, sed vt indicet hoc
vnun esse personale, non excludere existentiam i-
plius naturae, quae ad componendam ipsam esse to-
tius personae concurrat, quia ita vnitur supposito, vt
ex illa vnione resultet vnun esse simpliciter totius
personae compositae. In quo differt humanitas ab ac-
cidentibus, quia accidentia nullo modo pertinent
ad constitutionem personae, sed adueniunt illi iam
plene constitutae, vnde in dicto quodlibeto sielo-
quitur D. Thom. Rei substantia duplex esse tribuitur:
vnun resultat ex eis, ex quibus eius vnitas integratur, quod
est esse suppositi substantiale: aliud superadditum per acci-
dens: quia ergo in Christo ponimus vnā rem substantialem
tantum, ad cuius integritatem concurrat etiam humani-
tas, ideo est vnun esse substantiale Christi, habens vnitatem
ex parte suppositi, non ex natura: Sentit ergo, hoc vnun
esse coalescere aliquo modo ex esse ipsius naturae
quamuis vnitate simpliciter habeat ex coniun-
ctione ad suppositum. Sexto ex discursu huius arti-
culi hoc colligi potest: tum, quia in principio dicit,
esse pertinere ad naturam, & ad hypostasis: ad hy-
postasis vt ad habentem esse, ad naturam vero vt
ad id, quo aliquid habet esse, habet ergo natura ali-
quo modo suum esse, quo concurret ad esse totius
suppositi. Neque enim verisimile est, quod Caietan.
hic & alij Thomistae dicunt, naturam esse, quo ali-
quid est, quia est principium ipsi esse: quia, vt supra
ostensum est, non potest natura esse principium i-
plius esse, nisi ipsa existat. Vnde minus credibile est
quod Caietan. ait, & indicat Capreol. in 3. dist. 5. quaest.
2. art. 3. ad 4. & 5. principale, vt natura existat, non o-
portere ipsam actuari per existentiam, sed sufficere,
quod ipsa sit, qua aliquid existit, quamuis enim na-
tura non sit ens completum, tamen est verum ens
intrinsece includens propriam entitatem suam a-
ctualem: quae sine intrinseca existentia veluti actua-
te seu constituyente ipsam entitatem: nec mente co-
cipi potest: tum etiam, quia aperte D. Thom. explicat
vnitatem huius esse personalis per coniunctionem,
seu constitutionem vnus ex multis, vnde in exem-
plo, quo vtitur, sic inquit, *Esse autem capitulum, & esse
corporeum, & esse animatum, totum pertinet ad vnā per-
sonam Sortis: & ideo ex omnibus his non fit nisi vnun esse
in Sorte, & postea adhibet exemplum de parte inte-
grante, quae aduenit supposito iam constituto: quam
dicit non afferre nouum esse, sed trahi ad vnun esse
suppositi, cum tamē euidentissimum videatur, par-
tem integram habere suam existentiam partialem,
licet ex omnibus his partibus vnitis resultet vnun
esse totius, non simplex sed compositum. Tum denique,
quia discursus, & ratio D. Thom. non concludit esse
in Christo vnun esse, nisi praedicto modo, non est er-
go cur asseramus D. Thom. plus intendisse, quam
probat.*

Pos.

Obiectio 1. Possunt verò contra hanc expositionem D. Tho. nonnulla obijci. Primum est, quia constat in doctrina D. Tho. existentiam realiter distingui ab essentia, ex quo fundamento videtur in hoc articulo procedere. Sed hæc obiectio in præsentem non urget: tum,

Responsio. quia sensus D. Thom. in illa questione metaphysica variis modis exponitur, etiam à discipulis D. Thom. tum etiam quia præsens questio Theologica non omnino ab illa pendet, vt constat ex rationibus sect.

Obiectio. 2. prædictis factis. Secundo verò obicitur, quia D. Tho. nullo alio loco disputauit de propria existentia humanitatis, de vnitatē autem personæ Christi, satis in superioribus dixerat, ergo hic non intendit agere de hoc secundo, sed de primo. Respondetur forte D. Tho. non mouisse specialem quætionem de creatā existentia humanitatis, quia vt euidens supposuit hanc esse actualem & realem entitatem creatam, quæ sine creatā existentia nēq̃ mente concipi potest. Ideo verò mouit quætionem de vnitatē ipsius esse Christi, quia hæc consequens erat ad quætionem de vnitatē ipsius Christi. Vnde sicut ex superioribus constare poterat, Christum esse vnum, quia ostensum fuerat, esse vnā personam compositam, & hanc vnionem esse substantialem: & nihilominus quia vnitās est veluti quid cōsequens ipsum ens, id est hoc D. Thom. specialiter deservit, quomodo sentiendum sit de vnitatē Christi: ita licet ex dictis de vnitatē personæ, & substantiaali vnione incarnationis constare posset, esse in Christo vnum esse, nihilominus hoc discrete explicandum fuit, propter eandem rationem. Concedo ergo, hic esse sermonem de esse existentie vt sic, & de vnitatē illius, non tamen de vnitatē simplici, sed composita, nec de existentia soli humanitatis, sed totius Christi Dei & hominis, de quo in precedenti articulo quæsum fuit, an sit vnum vel duo. Et quod hic fuerit sensus huius quætionis D. Thom. inde etiam confirmari potest, quia hoc modo explicata proprie pertinebat ad hūc locum: si autē quæstio esset de vnione essentie creatæ cum existentia increata, potius pertineret hæc quæstio ad explanationem ipsius mysterij, quæ supra quæstione 2. tradita est, vt ex ibi etiam dictis facile constare potest. Quam difficultatem vidit Caietanus hic in explicatione tituli, eamque expedit, dicens, omnia, quæ antea tractata sunt, pertinere ad esse vel fieri incarnationis in se, vel in enunciationibus: nunc verò agi de vnitatē, quæ sequitur ens. Sed reuera non ita est, nam, quæ supra de scientia, & gratia, & similibus dicta sunt, non pertinent ad esse vel fieri incarnationis, quoad substantiam eius: vnio autem in existentia ipsius nature maxime pertineret ad substantiam mysterij, si reuera intercesset.

Obiectio 3. Tercio obiici potest, quia D. Thomas aperte hoc
dicit, secundum humanam naturam non aduenire
Filio Dei nouum esse, sed solum habitudinem esse

responsio. præexistentis ad humanam naturam, Respondetur
tamen facile ex dictis, non negare simpliciter nouū
esse, sed nouum esse personale, aduenient enim huma-
nitas Verbo, tanquam natura suppositio, & ideo non
affert esse simpliciter, & completum, tanquam id,
quod est, sed solum esse naturæ, quod est esse secun-
dum quid, & potius habet rationem inexistentiæ in
Verbo. Vnde licet respectu Verbi secundum se, nul-
lum esse illi addatur per vnionem humanitatis, sed
solum quædam habitudo ad ipsam: tamen respectu
Verbi vt hominis, reuera additur esse naturale ipsius
humanitatis. Et ad eundem modum facile intelli-
guntur omnia, quæ D. Tho. dicit in solutionibus ar-
gumentorum.

Quæstio 4. Vnum solum, quod in solutione ad tertium dicitur, scilicet tres personas diuinas non habere nisi vnum esse, quia in eis idem est esse naturæ et personæ, difficile est. Ostendimus enim in superioribus, esse in Trinitate non tantum vnum esse absolutum, sed et

Fr. Suarez. Tom. I.

iam tria relatiua. Sed hæc difficultas soluenda est etiam à discipulis D. Thomæ, qui admittunt tres existentias relatiuas. Vnde dicendum est, D. Thomam loqui de esse perfectissimo, quod esse simpliciter Dei, & omnium personarum, quod secundum se & ex proprio conceptu est, non solum existentia, sed etiam substantia: & ideo ratione illius tres persone sunt vnum absolutè, & habent simpliciter vnum esse, quantum personaliter distinguuntur, & vt sic habeant distincta esse relatiua, & secundum quid.

QVÆSTIO XVIII.

De pertinentibus ad vnitatem in Christo,
quantum ad voluntatem, in sex arti-
culos diuifa.

Einde considerandum est de vnitate, quan-
tum ad voluntatem.

Et circa hoc queruntur sex.

Primò, vtrum in Christo sit alia voluntas
diuina, & alia humana.

*Secundò, utrum in humana natura Christi sit alia voluntas
sensualitatis & alia rationis.*

Tertio, vtrum ex parte rationis fuerint in Christo plures voluntates.

Quartò, vtrum in Christo fuerit liberum arbitrium.

Quinto, *utrum voluntas humana Christi fuerit omnino con-*
formis diuine voluntati in voluto.

Sextò, vtrum in Christo fuerit aliqua contrarietas voluntatum.

ARTICVLVS I.

Virum in Christo sint duæ voluntates.

primū sic proceditur. Videtur, quod in
Christo non sint dua volūntates, r̄na diuina, 3 d 14 ar.
& alia humana, Volūtas enim ē primū 1 q. 1. cor. 6
mouens & imperans in vnoquoque volente. Sed 17 a. 1 q. 1.
in Christo primū mouens & imperans fuit 4 cor. 6.
quia omnia humana in Christo mouebantur 16. Ep. q. 6.
& tatem diuinā. Ergo videtur, quod in Chri- 10 a. 4. 13.
sto vna volūtas, scilicet diuina. & opus 6.
nisi frumentum non mouetur propria volūte. 218 & 10. 6.
14. a. 3. fo. 6.

te, sed voluntate mouentis. Sed natura humana fuit in Christo, sicut instrumentum diuinitatis eius. Ergo natura humana in Christo non mouebatur propria voluntate, sed diuina.

3. Præterea, illud solum multiplicatur in Christo, quod pertinet ad naturam. Voluntas autem non videtur ad naturam pertinere, quia ea quæ sunt naturalia, sunt ex necessitate. Quod autem est voluntarium, non est necessarium. Ergo voluntas est vna tantum in Christo.

4. Proterea, Damasc* dicit in 3. lib. quod aliquater velle non est natura: sed nostre intelligentie, scilicet personalis. Sed omnis voluntas est aliqui voluntas, quia nihil est in genere, quod non sit in aliqua eius specie. Ergo omnis voluntas ad personam pertinet: sed in Christo fuit. Et est vna tantum persona. Ergo in Christo est vna tantum voluntas.

Sed contra est, quod Dominus dicit Luc. 22. Pater, si vis, ^{h. e. de fid. a.} transfer calicem istum a me, verumtamen non mea voluntas, ^{Gratia e. 3. a.} sed tua fiat. Quod inducens Ambrosius ad Gratianum Imperatorem dicit, * Sicut suscepit voluntatem meam, ^{super illud} suscepit tristitiam meam. Et super Lucam dicit, * Volunta- ^{Luc. Non} tem suam ad hominem retulit, Patris ad diuinitatem: vol- ^{tas, sed tua} untas enim hominis est temporalis, voluntas diuinitatis e- ^{fiat. li. 10. in} terna. ^{Luc. com.}

b Respondeo dicendum, quod quidam posuerunt, in Christo esse unam solam voluntatem: sed ad hoc ponendum diuer-

D d d *simode*